

Mezinárodní konference o dějinách slavistiky v Paříži

Ve dnech 6.-8. září 2001 se na pařížské Sorboně pod záštitou Ústavu slavistických studií (Institut d'Etudes slaves) a Ústavu východních jazyků a kultur (Institut des Langues et Civilisations Orientales) konala mezinárodní vědecká konference pod názvem *Úloha institucí v dějinách slavistiky*; její součástí bylo zároveň zasedání Komise pro dějiny slavistiky při Mezinárodním komitétu slavistů pod vedením italské slavistiky Giovanni Brogi-Bercoffové. Celkem zazněl 21 referát přednesený badateli z 14 zemí (Bělorusko, Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Francie, Itálie, Litva, Německo, Polsko, Rakousko, Rumunsko, Rusko, Ukrajina a USA), z nichž chyběl pouze zástupce Slovenska. Konference podtrhla areálové pojetí slavistiky přesahující nezbytný filologický základ směrem ke kulturologickým výzkumům, které proklamují chápání literatury jako dynamického polysystému, jako jisté kulturní celistvosti. Při mapování současného stavu slavistických studií a zároveň hledání nové orientace důležitou roli hrají historické souvislosti oboru, které v humanitních disciplínách obecně vytvářejí nejen ideje, ale i jejich nositelé: instituce, univerzity, archivy, knihovny, vydavatelství, časopisy apod. Dějiny vědy se tu stávají specifickou kulturní pamětí a sémantickou reprezentací slučující interdisciplinární terén odlidštěné makrohistorie s individualizovanou mikrohistorií.

Účastníky konference přivítal Michel Aucouturier (Paříž), vedoucí Ústavu slavistických studií, který stručně promluvil o historii ústavu vzniklého za finanční podpory Československa (T. G. Masaryk věnoval na zakoupení budovy jeden milión franků jako dar československé vlády); připomněl různé etapy vývoje francouzské slavistiky, která se i dnes obtížně vyrovnává s letitou krizí humanitních věd. Od roku 1921 ústav vydává časopis *Revue des Études Slaves* (za redakce A. Meilleta, P. Boyera, A. Mazona), jenž se stejně jako *Slavia* od svého počátku soustřeďoval na slovanskou lingvistiku, literární a kulturní historii (starožitnosti). Aucouturier závěrem vyjádřil naději, že do budovy nacházející se v současnosti v rekonstrukci se opět vrátí přechodně odsunutý knižní fondy.

Jednání konference rozdělené do tří tematických bloků (1. Akademie a univerzity, 2. Časopisy a publikace, 3. Rozvoj a institucionalizace) zahájila Giovanni Brogi-Bercoffová (Milán), která jménem Komise pro dějiny slavistiky v krátkém přívěru poděkovala hostitelům za uspořádání konference. V první části jako první vystoupil Heinz Miklas (Vídeň), který se zaměřil na význam vídeňských akademických institucí v světové slavistice 19. století. Obdobně Henadz Cychun (Minsk) charakterizoval institucionální počátky slavistických studií v Bělorusku. O vztahu Pruské a Saské akademie věd ke slavistice promluvil Helmut Schaller (Marburg). Tadeusz Lewaskiewicz (Lipsko-Poznaň) upozornil na rušení tradičních sorabistických center v Německu. Michal Robinson (Moskva) zhodnotil projekty a výsledky Ústavu slavjanovedenija v letech 1931-1934. Světlana Karagjovová (Sofia) informovala o slavistických výzkumech na univerzitě v Sofii. Marie-Luisse Bottová (Berlín) připomněla zakladatelský význam ruského Němce Maxe Vasmera, jeho iniciativu při založení Slavistického ústavu roku 1925 jako součásti berlínské univerzity. Katedře

slavistiky na univerzitě v Charkově v kontextu předrevoluční slavistiky v Rusku se věnovala Vera Fraňčuková (Kyjev).

Druhý blok, týkající se úlohy časopisů a knihoven v dějinách slavistiky, uvedla Antonia Bernardová (Paříž), která důkladně analyzovala činnost Ústavu slavistických studií v prvních letech existence po roce 1922. Následující dva referáty směřovaly k vlastní problematice bloku: jestliže autor těchto řádků (Praha) zdůvodnil průkopnickou roli Matiji Murka a časopisu *Slavia* v evropské slavistice počátkem 20. století vědomě navazujícího na Jagičův *Archiv für Slawische Philologie*, právě Sergio Bonazza (Verona) sledoval vývoj *Archivu für Slawische Philologie* z hlediska Jagičova zájmu o jihoslovenskou problematiku. Alexander Mylnikov (Sankt-Peterburg) konkretizoval činnost leningradské Kunstkamery jako nestátní slavistické organizace v letech 1976-1989. Podobně Michel Masłowski (Nancy) ukázal na kontinuální tradici polských emigrantských společností (Société historique et littéraire polonaise, Bibliothèque polonaise) v rozvoji francouzské slavistiky. Na toto vystoupení navázaly následující dva referáty: Leonid Shur (Paříž) upozornil na Slovanské muzeum v Paříži jako na první ruskou knihovnu na Západě, Alexander Duličenko (Tartu) teoreticky vymezil význam archivů jako zprostředkovatelů šíření některých vědeckých idejí ve slavistice. Jaroslava Josypyszynová (Paříž) představila aktivity Ukrajinské knihovny v Paříži. Jednání druhého tematického bloku uzavřel příspěvek Lawrence Feinberga (North Carolina), který se pokusil o periodizaci dějin americké slavistiky, přičemž připomněl nejvýznamnější instituce a osobnosti.

Poslední den konferenčního jednání byl věnován rozvoji a institucionalizaci slavistických studií. Panajot Karagjozov (Sofia-Praha) se zamyslel nad žánrem dějin slovanských literatur jako specifického zprostředkovatele vědeckého diskursu, v němž se pohybuje filologická slavistika. Frosa Bouchereau (Paříž) se orientovala na historický význam Ochridu jako tradičního slavistického střediska. Slavistice v Litvě a v Rumunsku z hlediska vztahů obecně slovansko-neslovanských se věnovaly poslední příspěvky Olega Poljakova (Vilnius) a Constantina Geambasua (Bukurešť).

Diskuse, která se po jednotlivých blocích rozvíjela i v polemickém tónu, svědčila o inspirativnosti a aktuálnosti nastolených otázek. Debatovalo se zejména o morální odpovědnosti badatelů pronásledovaných v bývalém Sovětském svazu, o spolupráci ruských a německých slavistů za druhé světové války, o spjatosti slavistiky s ideologií a politikou, o profilech časopisů formovaných velkými osobnostmi (M. Murko, V. Jagič, A. Mazon). Jestliže se mluvilo o obnovení tradiční spolupráce mezi českými a francouzskými slavisty, např. o intenzivnějších kontaktech mezi redakcemi *Slavie* a *Revue des Études slaves* a obdobně mezi Slovanským ústavem AV ČR v Praze a Institutem d' études Slaves v Paříži, v neformálních setkáních zazněly ze strany účastníků ze západních i tzv. východních zemích kritické hlasy k personálnímu a institucionálnímu stavu pražské univerzitní slavistiky, v současnosti postrádající nejen vědecké osobnosti, které v minulosti formovaly její profil, ale i koncepční řízení, jež by druhou nejstarší stolicí slavistiky ve střední Evropě postavila na přední místo nejen v českém, ale i nadnárodním měřítku. Komise pro dějiny slavistiky, která spolu s francouzskými pořadateli stála u zrodu tohoto setkání, patří k neaktivnějším v rámci Mezinárodního komitétu slavistů. Je nepochybné, že sborníková prezentace z této konference přispěje k detail-

nější rekonstrukci současného stavu slavistických studií v novém situačním kontextu, a to s ohledem na další perspektivy.

Miloš Zelenka

Kulaté výročí prof. PhDr. Danuše Kšicové, DrSc.

26. dubna 2002 oslavila významné životní jubileum profesorka PhDr. **Danuše Kšičová, DrSc.**, svou pedagogickou i vědeckou prací dlouhodobě spjatá s Ústavem slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, významná česká slavistka a komparatistka.

Jako absolventka dvou slavistických oborů u výrazně komparatisticky zaměřených učitelů (jedním z nich byl i F. Wollman) zůstala tomuto metodickému směřování věrna po celou dobu svého působení.

Její doménou je ruská poezie, její česká recepce a překlady (zejména v osobě Fr. Táborského); sama pak do aktivního překladu ruské poezie zasáhla), zvláště pak ale její vývoj a formy v období romantismu a neoromantismu, jak o tom ostatně svědčí např. i její monografie *Poéma za romantismu a novoromantismu* (Brno 1983). Později se však postupně přeorientovávala především na období přelomu 19. a 20. století. Spolu s přesunem odborného zájmu docházelo i postupnému přesahu jubilentčina zájmu od ruské literatury ve srovnání s ostatními slovanskými literaturami k širšímu evropskému kontextu. Studovaná problematika ji pak vedla i k podstatnému rozšíření badatelského záběru – ze slovanského kontextu se stal kontext celoevropský, od literární moderny „přestoupila“ k moderně jako takové; stejně jako pro tehdejší uměleckou garnituru i pro prof. Kšicovou začal být směrodatný širší umělecký kontext, vzájemná provázanost duchovědných disciplín i všech druhů umění jako svérázného skleníku (i to je přece modernistický motiv), ve kterém dochází k vzájemnému ovlivňování, prolínání a prohlubování. Výrazným výsledkem takového interdisciplinárního směřování je pak zejména její reprezentativní publikace *Secese. Slovo a tvar* (Brno 1998), která sklídila zaslouženou pozornost. Jako spoluautorka publikace *Panorama ruské literatury* (Boskovice 1995) a *Slovníku ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů* (Praha 2001) se podílela na významných popularizujících publikacích kolektivu Ústavu slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. Novátorskou prací prof. Kšicové je zajiště i edice, překlad a komentář k dosud nevydanému eseji K. D. Balmonta nazvaný *K. D. Balmont: Duše českých zemí ve slovech a činech. Básnické eseje a překlady* (Brno 2001). Jubilanťka je autorkou řady dalších rozsáhlejších i menších prací, které publikovala jak doma, tak v renomovaných zahraničních časopisech a sbornících.

Prof. Kšicová se rovněž významně se podílí na organizaci vědeckého života a na stycích české a brněnské slavistiky se zahraničními pracovišti ať už svými přednáškovými turné a účastí na mezinárodních sympoziích, konferencích nebo organizací podobných akcí na domácí půdě.

Její studenti i kolegové ji znají jako nadšenou cestovatelku, turistku, ke které patří fotoaparát a zápal, s nímž dokáže ostatní získat pro kulturní i poznávací aktivity. Pro-